

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту

Тренінг усвідомленого батьківства

2024 р.

Для студентів галузі знань 23 Соціальна робота

спеціальності 231 Соціальна робота

Освітньо-професійна програма: Соціальна робота та психологія.

ОС «Бакалавр»

Викладач: канд. пед. наук, ст. викладач Єгорова Ксенія Григорівна

E-mail: kseniagrigorevna@gmail.com

Кількість годин, відведених на

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кредити	5	5
Лекції	24	4
Практичні заняття	26	6
Самостійна робота	100	140
Форма контролю	залік	залік

Навчальний курс «Тренінг усвідомленого батьківства» має на меті ознайомити студентів із специфічною та порівняно новою формою групової роботи – з тренінгом. Розглядаються організаційно-методичні аспекти проведення тренінгів; процес групової динаміки, стадії роботи групи; вимоги до проведення тренінгів; моделі та комплекси групової роботи. Важливе значення надається вивченню різних категорій людей, які є учасниками тренінгових груп. Також цей курс дає можливість самостійно створити комплекс тренінгових занять.

Мета викладання навчальної дисципліни «Тренінг усвідомленого батьківства»: ознайомити студентів із специфічною та порівняно новою формою групової роботи – з тренінгом.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Тренінг усвідомленого батьківства» є: вивчення основних положень тренінгової роботи; засвоєння різноманітних прийомів та засобів проведення тренінгів з молодими батьками; дослідження різних видів технік, які можна використати в процесі формування усвідомленого батьківства.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Тренінг усвідомленого батьківства» пов'язаний з такими дисциплінами: соціальна педагогіка, техніка проведення соціально-психологічного тренінгу, волонтерський рух, технології соціальної роботи, рекламно-інформаційні технології та інноваційні методи в соціальній роботі тощо.

Основні навчальні компетентності як результат успішного засвоєння навчального курсу:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу під час створення, обробки та використання документів у процесі вико-нання службових повноважень.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях під час роботи з професійною документацією.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, що стосується створення, обробки, приймання і виконання документів та інших ділових процесів документа-ційного забезпечення соціальної роботи.

ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово під час розгляду документів, під час визначення статусу особи, призначення соціальної допомоги та нарахування соціальних виплат.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел щодо вимог ведення професійної документації, її зберігання, використання та утилізації.

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо щодо документування діяльності установ соціальної сфери, ведення професійної документації, дотримання нормативно-законодавчого забезпечення управлінської діяльності в соціальній роботі.

Фахові компетентності:

ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

ФК16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ФК19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

ФК21. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК22. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціальнополітичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 25. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

Організація навчання

Види занять. *Лекція-бесіда* передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією. Запитання адресуються до всіх, студенти відповідають з місця; викладач піклується про те, щоб запитання не залишалися без відповіді. Запитання не для контролю знань, а для з'ясування рівня орієнтованості і пізнання студентів з проблем курсу, ступінь їх готовності до сприйняття наступного матеріалу.

Практичне заняття передбачає детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень курсу та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань. Перелік тем практичної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, - розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, зараховуються під час виставлення підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Організаційні і навчальні обов'язки студентів:

- На практичні заняття приходити попередньо підготовленими, ознайомлені з ходом роботи.
- Не пропускати заняття без поважної причини та не спізнюватися.
- Дотримання правил техніки безпеки й охорони праці.
- Дотримання тем навчальної дисципліни.
- Задавати питання, цікавитися додатковими відомостями, сучасними науковими знаннями з предмету та консультуватися з викладачем.
- Аргументовано відстоювати свою думку стосовно тематики занять, якщо вона не збігається з думкою викладача.
- Вимагати від викладача додаткових роз'яснень на заняттях у випадку їх недостатнього висвітлення на лекціях.
- У випадку незгоди із отриманою оцінкою мати право на перезарахування тем.
- Вчасно здавати відповідні теми.

Особливості навчання за дистанційними технологіями

Для опанування навчальної дисципліни проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять освітній процес організовується з використанням дистанційних технологій:

1. за допомогою сервісів Zoom (платформа для проведення відеоконференцій, онлайнзанять, онлайнконсультацій (<https://zoom.us/>), Google (meet.google.com) із

відображенням посилань у ел. розкладі;

2. в асинхронному режимі розміщення НПП освітніх матеріалів із навчальної дисципліни у Moodle, Google Classroom;

3. для студентів, які не мають змоги систематично виходити на зв'язок, забезпечується освітня комунікація через Viber, Telegram, WhatsApp, Signal.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна характеристика тренінгової роботи у процесі формування усвідомленого батьківства

Тема 1. Тренінг як інтерактивний метод роботи соціального працівника

Поняття «тренінг» його характеристика. Різні погляди щодо тлумачення поняття «тренінгу». Мета соціально-психологічного тренінгу (СПТ). Напрями СПТ.

Специфічні риси та основні парадигми тренінгу.

Атрибути тренінгу. Тренінгове коло, тренінгова група, правила роботи групи.

Структура тренінгового заняття. Початковий, основний, заключний етапи.

Тема 2. Поняття «усвідомлене батьківство», його структурні елементи

Поняття «батьківство». Компоненти батьківства: ціннісні орієнтації подружжя (сімейні цінності); батьківські почуття; батьківська позиція; батьківська відповідальність; стилі сімейного виховання.

Складові батьківської позиції: адекватність, гнучкість, прогностичність.

Поняття «усвідомлене батьківство».

Тематика рефератів з курсу «Тренінг усвідомленого батьківства»

1. Психологія батьківства та материнства.
2. Батьківська компетентність: зміст та структура.
3. Основні концепції батьківської освіти.
4. Технології психологічного супроводу батьківства.
5. Стилi батьківського виховання.
6. Батьківські ролі та функції.
7. Батьківська освіта як чинник формування батьківської компетентності.
8. Особливості становлення батьківства в молодій сім'ї.
9. Діагностика особливостей батьківства.
10. Усвідомлене батьківство як актуальна проблема соціальної роботи.
11. Напрями соціальної роботи з формування усвідомленого батьківства.
12. Соціально-просвітницький тренінг у формуванні усвідомленого батьківства.
13. Технологія соціальної терапії у профілактиці девіантного батьківства.
14. Технологія соціального консультування у формуванні усвідомленого батьківства.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї: Курс лекцій. Київ: МАУП, 2001. 96с: іл. -Бібліогр. наприкінці тем.

2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери/за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, 2012. 536 с.

3. Зверева І.Д., Безпалько О.В., Харченко С.Я. та ін. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

4. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Упорядники: С.Я. Харченко, М.С. Кратінов, Л.Ц. Ваховський, О.П. Песоцька, В.О. Кратінова, О.Л. Караман. Луганськ: Альма-матер, 2005. 408 с.

5. Карпенко О. Г., Романова Н. Ф. Теорія та практика соціальної роботи: навчальний посібник. Київ, 2015. 408 с.

6. Консультування з питань вагітності : Навчальний посібник / За заг. ред. Н. Я. Жилки, О. Г. Карагодіної. Київ : Видавничий дім «Калита», 2007. 136 с.

7. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика): підручник. Київ, 2009. 368 с.

8. Основи батьківської компетентності: Навч. посіб. / Упор.: Т. Г. Веретенко, І. Д. Зверева, Н. Ю. Шевченко; За заг. ред. І. Д. Зверевої. Київ : Наук. світ, 2006. 156 с.

9. Як виростити дитину здоровою: посібник для батьків учнів молодшого шкільного віку. Прем'єр-Медіа. Київ, 2001.

10. Яременко О. О. , Ноур А. М. , Драпушко Р. Г. та ін. Методичні рекомендації соціальним працівникам щодо удосконалення соціальної роботи із сім'ями, де є конфліктні стосунки між батьками і дітьми (із досвіду практичної діяльності центру підтримки сім'ї Українського інституту соціальних досліджень) /. Київ : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 140 с.

Додаткова література

1. Батьків не обирають...: Проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні / За ред. Ю.М. Якубової та ін. Київ: АЛД, 1997.

2. Дем'янюк Т.Д., Ситник Г.І. Організація роботи з батьками. Рівне, 1997. 78 с.

3. Пачковський Ю., Корнієнко І. Методика „Кінетичний малюнок сім'ї"// *Психолог*. 2004. №8.

4. Прийменко В. Дефекти сімейного виховання // *Психолог*. № 34 (вересень), 2005 р. С. 29-32.

ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: залік.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: тестові завдання, усні опитування на практичних заняттях.

Таблиця 1

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Практичні заняття							Підсумкова контрольна робота (тест)	Самостійна робота	Всього
1	2	3	4	5	6	7			
ВК _{ПК} =0,4							ВК _{ПКР} =0,4	ВК _{СРС} =0,2	ВК=1

Примітка: ВК– ваговий коефіцієнт; ПК– поточний контроль на лабораторних та практичних заняттях, МКР– модульна контрольна робота; СРС – самостійна робота студента

Розрахунок підсумкового середньозваженого балу (O_{CP}) здійснюється за формулою:
 $O_{CP} = ((ПК_{1-2} + ПК_3 + ПК_4 + ПК_5 + ПК_{6-7} + ПК_8 + ПК_9) / 7) * 0,5 + ПКР * 0,3 + СРС * 0,2$

Визначення підсумкової оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється за таблицею 2

Таблиця 2

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЗА ШКАЛОЮ ECTS ТА

НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ

Оцінка ECTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Національна оцінка	
1	2	3	
A	4,51-5,00	5	<i>Зараховано (Відмінно)</i> – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; виконує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95 % від загальної кількості тестів.
B	4,01-4,50	4	<i>Зараховано (Добре)</i> - достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку; вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; здатен рецензувати відповіді іншого студента; може опрацьовувати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат та захищати його найважливіші положення; виконує 80 % від загальної кількості тестів.
C	3,50-4,00	4	<i>Зараховано (Добре)</i> - середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується
			додатковими джерелами інформації; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75 % від загальної кількості тестів.

Б	2,83-3,43	3	<i>Зараховано (Задовільно)</i> - середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Студент знає більш як половину навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал; здатний з помилками і неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, відтворити його з помилками та неточностями; має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні закони та правила; підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати під час відповіді допоміжні наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує 65 % від загальної кількості тестів.
Е	2,51-2,75	3	<i>Зараховано (Задовільно)</i> - рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну операцію, дію; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабко орієнтується в поняттях; має фрагментарні навички в роботі з підручником; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу; виконує 51% від загальної кількості тестів.
FX	2,00-2,50	2	<i>Незараховано (Незадовільно)</i> - низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни. Студент відтворює менш як половину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, не має сформованих умінь та навичок; виконує 30% від загальної кількості тестів.
F	0,00-1,99	2	<i>Незараховано (Незадовільно)</i> - низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни. Студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє здатність елементарно викласти думку; може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними; може обрати правильний варіант відповіді; виконує 20 % від загальної кількості тестів.